

Mannen

door Peter Lenssen

Een paar weken geleden ben ik begonnen aan een nieuwe roman waarin de Eerste Wereldoorlog – of Grote Oorlog, zoals deze oorlog in een aantal buitenlandse wordt genoemd – een prominente rol speelt. Ik weet niet hoe het bij collega-auteurs gaat, maar als ik zo'n besluit eenmaal genomen heb, betekent dat voor mij dat ik me vanaf dat moment helemaal onderdompel in teksten, kunst en cultuur uit/over die tijd. In alles wat ik doe of denk, praat (in dit geval) de Grote Oorlog een woordje mee. Zo creëer ik de ideale sfeer en werkomgeving voor mezelf en word ik min of meer onderdeel van de ontwikkelingen in mijn roman en de figuren die erin rondlopen.

Een roman schrijven is een lastige opgave. Ik heb altijd wel enigszins in gedachten wie de antagonist zijn en wat de verhaallijnen zullen worden, maar vooral in het begin is het zoeken naar de juiste toon en sfeer die ik wil oproepen. Sommige keuzes hebben het aangewezen effect, andere zitten wat ik beoog juist in de weg. Een en ander betekent dat ik de eerste twintig, dertig pagina's soms wel tien keer moet herschrijven.

Een van de dingen waar ik de afgelopen tijd tegenaan ben gelopen betreft het masculiene karakter van de geschiedschrijving, maar ook van teksten en kunstwerken over die vreselijke periode. Als het over de Grote Oorlog gaat dan staat het geweld voorop, de zinloze agressie, de vernietiging van een land, de miljoenen doden. Kunstwerken en romans benadrukken de vertwijfeling en de ellende, de idiotie ook. Zo bezocht ik afgelopen zomer het *In Flanders Fields Museum* in Ieper, de Vlaamse stad die tijdens die oorlog met de grond gelijk werd gemaakt. Er is in dat museum aandacht voor alle aspecten van de oorlog, maar het feminiene, het vrouwelijke, zoals ik het maar even zal noemen, ontbreekt. Natuurlijk kun je van mening verschillen over de begrippen masculien en feminien en natuurlijk zijn ze cultureel bepaald. Wat in de ene cultuur als typisch mannelijk wordt gezien, daar heeft men in een andere cultuur wellicht grote vraagtekens bij. Maar in dit verband hecht ik eraan begrippen als zorgzaamheid, tederheid en empathie als typisch vrouwelijk te zien. Als je met die bril naar de Grote Oorlog, naar alle oorlogen kijkt, dan ontstaat een heel ander beeld dan wat ons wordt voorgeschoteld. In oorlogsmusea zou vooral aandacht moeten zijn voor nabestaanden, weduwen

en wezen, voor mensen die door het oorlogsgeweld alles kwijtraakten. Boeken en kunstwerken zouden niet moeten blijven steken in beschrijving, verbeelding en wellicht veroordeling van het geweld, maar vooral ook aandacht hebben voor troost en verzoening en oprecht Nooit Meer Oorlog. Er zou geen militair vertoon meer moeten zijn bij herdenkingen en de honderden militaire begraafplaatsen in België en Frankrijk waar de doden van de Grote Oorlog in slagorde rusten, zouden moeten worden omgetoverd in kinderspeelplaatsen, onderhouden door organisaties als de Commonwealth War Graves Commission.

Voordat de kritiek losbarst. Ik geef toe: het is slechts een begin, een curieuze gedachte. En o ja, ik ben een man. Wellicht zie ik het toch helemaal verkeerd. Doch wat betreft de roman waaraan ik ben begonnen: ik ben nu vooral op zoek naar vrouwelijke auteurs en kunstenaars die zich hebben uitgesproken over de Grote Oorlog. Ik ben benieuwd wat ik zal vinden.

Uw vriend, Peter Lenssen

Bron: *Buiten de Orde*, nr. 4, 2019